

MODIFIKACE (adjektiva)

- Stupeň vlastnosti
- Význam zesilující
- Význam zeslabující
- Citově zabarvený, deminutivní, mazlivý význam

Stupňování

- Která adjektiva nelze stupňovat ?
- Významové důvody
- Formální důvody
- Nepravidelné stupňování
- Stupňování a supletivismus
- Opisné stupňování
- Pleonasmus

Od následujících adjektiv tvoř adjektiva vyjadřující míru vlastnosti

• krátký	malý	bílý	starý
• lehký	žlutý	krátký	samotný
• teplý	jemný	dlouhý	vysoký
• široký	ukrutný	velký	hnědý
• bílý	modrý	rudý	zelený
• blbý	hloupý	hluchý	tlustý
• bledý			

Analyzujte komparativy/superlativy tantum

- nejzazší
- další
- pomenší
- postarší

Všimněme si:

Starší muž je mladší než starý muž.

Mladší muž je starší než mladý muž.

Srovnávací konstrukce

Elativ

Význam zesilující

- Suffixy –atý (malinkatý), -ánský (velikánský), -anánský (velikanánský), -atanánský (dlouhatanánský), -itánský (hrozitánský)
- Prefixy pra- (prabídny), pře- (překrásný), vele- (velevýznamný)

Význam zeslabující, negace

- Suffixy –avý (bělavý, modravý, ...)
- Prefixy ob- + -lý (obtloustlý), po- + -lý (podlouhlý), při- + -lý (přihlouplý), na- + -lý (namodralý)
- Prefix ne-

Negativa tantum a adjektiva vyjadřující absenci vlastnosti

• nebohý	nedůtklivý
• nerudný	nezvedený
• nemluvný	nedočkavý
• nestoudný	netýkavý
• bezcitný	bezduchý
• bezdětný	bezpečný
• bezmyšlenkovitý	bezúročný
• bezzubý	bezostyšný

Citově zabarvený, deminutivní, mazlivý význam

- Suffixy –ičk-ý (maličký), -ink-ý (malinký, oučk-ý (tenoučky), -ounk-ý (slabounký), -oulink-ý (slaboulinký) ...

TRANSPOZICE (adjektiva)

- Adverbia transponovaná do adjektiv
- Adjektivizace slovesných tvarů

Tvoř adjektiva od adverbíí a adverbíálních pádů (předložkových/bezpředložkových) jmen (srv. adverbializace) (zvlastnostnění příznaku)

• zde	vedle	vně	na moři	pod zemí
• uvnitř	tam	před	bez vady	mezi hvězdami
• okolo	brzy	loni	pod mořem	na stěně
• dnes	nyní	opět	za moře(m)	?na dráze
• pozdě	včas	včera	na hoře	?za keřem
• zítřa	někdy	tehdy	?za kulisami	?na prsou

POZOR na opačný případ adjektiv transponovaných do adverbí. Je třeba správně posoudit směr derivace.

Adjektivizace slovesných tvarů Zvlastnostnění děje (participium/přechodník – adjektivum)

- Zachování vazby fundujícího slovesa (smíšená se zbytky šlehačky – smísit se zbytky šlehačky, opilý pivem – opít se pivem, opilý jako Švéd – opít se jako Švéd, odvolaný ředitelem – být odvolán ředitelem, ...)
- Podržení reflexivního se/si
(lesknoucí se zrcadlo, pohybující se bod, poděkovavší se král, opozdivší se četník)

Přechodník přítomný (nesoucí, hrající, zpívající)

Přechodník minulý (napsavší, roztrhavší)

Pasivní příčestí (přenesený, ukrytý, zabitý)

L-ové příčestí (opilý, uschlý, opuchlý)

Transponujte slovesné tvary do adjektiv:

Strávil jsem celé dny črtáním obrysů věcí, *které se rozplynuly.*

Za stoly proti sobě seděli dva četníci, *kteří se veledůležitě tvářili.*

Taky patřivaly těm majitelům, *kteří emigrovali.*

Je umístěna v oblouku, *který spojuje obě věže.*

Najdi mi někoho, *kdo zná situaci.*

Odvážel jsem s sebou celý roj much, *které zešilely.*

Slétli se komáři, *kteří cítili čerstvou krev.*

Vezmi si koláč, *který zbyl.*

Vymyj láhev. Až ji budeš mít, nech ji vysušit.

Jaký je rozdíl mezi adjektivizovanými přechodníky a účelovými adjektivy ?

O čem svědčí doklady z korpusů uvedené níže ?

Kontaktní tuhé make-upy jsou <nejvíce krycí>, protože obsahují nejvyšší podíl pudru ...

Sáhl po <řídící páce>.

A všechny kufry a <žehlící prkno> a špinavé prádlo je tam taky.